

TAKVİMDEN BİR YAPRAK

Uzunay

Hermes'in Başı

BİZDE şaşılabilecek hâdiseler karşısında kullanılan bir tâbir vardır: «Az kalsın küçük dilimi yutuyordum.» derler. Ben de Arkeoloji Müzesindeki hırsızlığı okuduğum zaman yalnız küçük dilimi değil büyük dilimi de yutacaktım.

Nasıl olur?

Devletin, hükûmetin, milletin muhafazası altında bulunan ve kıymetine baha biçilemeyecek değerde olan eserler müzeden nasıl çalınır? Bu ne ihmal!

Bu eserlerin muhafazasına memur olan adamlar orada ne yaparlar? Sade boy mu gösterirler?

Gazetede mazeretler de sıralanmış:

«Hırsızlık vak'asının cereyan ettiği gün 10 numaralı salonun bekçisi hastalanmış, yerine diğer salondaki arkadaşları bakmış. Bekçilerin ifadesine göre aynı gün bir turist gelmiş, resim çekecekmiş, münakaşa olmuş, muş, muş, muş, muş...»

Bunlar okununca «Hermes'in başı» diye ne güzel bir polis romanı yazılır. Milletlerarası bir çete, İstanbula geliyor, müzedeki bekçiye turfanda kavun ikram ediyor, üstüne de bir bardak su içirince bekçi ishal oluyor. Adam tuvalete taşınırken hırsızlar (Hermes) in başını aşırıyorlar... «Cingöz Recal» yerine «Açıkgöz enayi» adlı bir detektif hırsızların peşine düşüyor. Takip, dan dun... Neticede «Hermes'in başı» ikiye bölünmüş olarak bir Arnavut kaldırımında bulunuyor.

Böyle mühim bir vak'ayı mizahî bir çerçeveye soktuğum için okuyucularımın affını rica ederim. Bizim vaziyetimiz:

Güleriz ağlanacak hâlimize

mısraî ile ifade edilebilir.

Çalıyoruz. Ne bulursak çalıyoruz... Camilerin halılarını çalıyoruz, türbelerin kurşunlarını çalıyoruz, çeşmelerin musluklarını çalıyoruz. Toprak üstündekilerden başka toprak altındakileri de çalıyoruz. Şimdi müzelere de başladık. Bir gün meselâ Sultan Ahmet, Süleymaniye camilerinin de olduğu gibi aşıldığını görürsem hiç hayret etmeyeceğim.

İnhitata uğrayan memleketlerin kimi Bizans gibi dahillî keşmekeşle, kimi Roma gibi sefahetle, kimi sultümle mahvolur, biz de hırsızlıkla gidiyoruz.

Öyle usta hırsızlar var ki bankaları soyuyorlar, muhayyel teşkilât kurarak devlet hazinesini soyuyorlar.

Kanun mu? Bizde kanun, af demektir.

Arkeoloji Müzesindeki bu hırsızlıktan yalnız bir tiki gazete bahsetti. Hâdiseye ne derece ehemmiyet veriyoruz ki başka gazetelerde buna dair bir yazı görmedim. Halbuki Fransanın (Luvr) Müzesinden Leonard dö Vinci'nin meşhur tablosu Jokond çalındığı zaman Güzel Sanatlar Nâzırı Düjarden Bometz o gün istifâ etmiş, onu da kabinenin istifası takip etmişti. Hiç unutmam, Fransız gazeteleri büyük harflerle «Pariste örfî idare ilân edilmelidir.» diye yazıyorlardı.

Hâdiseler üzerine müzenin muhafaza teşkilâtı olduğu gibi değiştirildi, o salonun muhafazasına memur olanın vazifesini yapmaması dolayısıyla imanını gevrettiler.

«Jokond» u bir deli, çerçevedeki resmi kenarlarını ustura ile keserek almış, yuvarlayıp paltosunun altında müzeden çıkarmıştı, bunun paraya tahvil edilmesine de imkân yoktu... Nitekim Amerikada bulundu ve yine müzeye getirildi.

Fakat bir heykelin mermer başı, insan kafalı bir vazo kapağı nasıl çalınır, müzeden nasıl çıkarılır, nasıl görülmez?

Bu bekçilerin üzerine ölü toprağı mı saçılmış?

Malûm olduğu üzere (Luvr) Müzesinin medar-ı iftihar olan (Milo Venüsü) bizden gitmedir. Bunu üç beyaz mecidiyeye bir balıkçıdan almışlar, götürmüşler. Dördüncü Muradın İran fütuhâtından getirdiği Şah Abbas İsfehan halıları Avrupa ve Amerika müzelerindedir. Oralara nasıl gitmişler?

Rahmetli Osman Hamdi bey bu müzeyi kurduktan sonra Almanyaya İmparatoru Vilhelm İstanbula gelmiş ve müzede Büyük İskender'e atfolunan lâhde ağzının suyu akmıştı. Alman dostluğuna ehemmiyet veren Sultan İkinci Abdülhamidin lâhdi İmparatora hediye edeceğine dair çıkan bir rivayet üzerine Hamdi bey, hükümdara takdim eylediği bir ârizada:

«Padişahım! Türk müzesinin en muazzam eseri olan lâhdi İmparatora ihda buyurursanız, ben kulunuz lâhdin içine girer, kâfama bir kurşun sıkırım. Cesedim de o lâhidle beraber gider.» demiş ve pek tabii olarak bu hediyeyle vazgeçmişti.

Zavallı Hamdi bey tevekkeli öldüğü zaman Gebze'ye gömülmesini vasiyet etmemiş!

Kurduğu müzenin bugünkü perişan halini görmek istememiş.